

הכסף, אין להם שום שייכות והתחייבות להזוג, ובפרט שאמר בפירוש שזה שייך לי, מה לי להיות מסופק, תרתי להיתרא, כך הי' רוצה היצה"ר לבלבל אותי, השבתי לו, לא לא, אצלי זה סוכ"ס, זה ספק גזל, ואינני רוצה זה הכסף עכל"ק ומסרו לי. כי וכן הי' דעתו של מוח"ז ז"ל חזק, ולא רצה להנות מהכספי השילומים של הגרמנים ימ"ש, אע"פ שהי' יכול לתבוע מהם הרבה כסף, מפני שהי' רב בקעלן בגרמני רשמית, והגיע לו עבור בית וכו' דשם, ולא רצה בשום אופן לבקש מהם, ובעיני ראיתי שעק ששלח לו הרב דר' שיינפעלד ז"ל שקיבל עבור הרבנים שהי' דרים בגרמני ושלח לו, בלי שום בקשה ממנו, סכום של ארבעים ליש"ט, שהי' אז הרבה כסף זה הי' תומ"י אחרי חתונתי, ואך למותר לכתוב שהי' נחסר לו זה הכסף, ולקח זה השעק, וכתב על הצד השני בזה"ל כסף של רציחה ודם איני רוצה לאכול, ולזון את גופי ונשמתי עכל"ק על השעק, ושלחו לו חזרה השעק, ופגשתי את הרב הנ"ל

^[מחבר החכמה]

כז. אמנ"ה, ואז דיבר אתי מענין אם אני מחויב ליתן מעשר מכסף דו"ד או לא, ודברנו מההלכה הלזה, עי'

^[מחבר החכמה]

פ"ת יו"ד סי' קמ"ט סק"א אריכות בזה עיי"ש.

והנה מה שאמר מוח"ז ז"ל שחושש מפני ספק גזל מפני שכלבו הי' אחרת, ורק משום כיסופותא השיב לו כן, הנני להעיר בזה, מהא דאמרו בב"מ (כב.) גבי אמימר ומר זוטרא ור"א דמר זוטרא לא אכיל וכו' אעפ"י דמרי בר איסק אמר, אמאי לא אייתית לרבנן מהנך שפירתא וכו' דמסיק הגמ' דאמר, רק משום כסיפותא עיי"ש בהגהות חכמת מנוח שם בד"ה משום וכו' כתב ח"ל מכאן מוכח בהדיא דמתנה שאדם נותן משום כסיפותא יש בו משום גזל ואסור לקבלה, וע"ז נאמר שונא מתנות יחי' עכ"ל. וראיתי בשו"ת חזון נחום (להגר"נ מדאמבראווא ז"ל) שם בקו' דברתי בחזון (פרפר כ"ט) דהביא מרבינו יונה בשע"ת דהמפציר בחבירו ליתן מתנה עובר בלא תחמוד עכל"ק, ומתמה ע"ז דלמה יעבור ע"ז אחרי שנתן לו אח"כ מדעתו ורצונו, ע"כ קו', והביא שגם הגה"ק בעל אמרי אמת מגור זצ"ל תמה ע"ז וכתב, דהוא דברי השו"ע בחו"מ סי' שנ"ט כל החומד וכו' והכביד עליו רעים והפציר בו עד שלקחו ממנו הר"ז עובר בלא תחמוד עכל"ק, וע"ז העיר דיש לחלק, דבשו"ע אין רבותא כ"כ, משום דהרבה עליו רעים והפציר בו, יותר חשוב כמו אונסו ע"ז, ומביא רא"י מתוס' סנהדרין ו' ע"א ד"ה צריכא וכו' והכ"נ בהפצרה ע"י מרבה רעים, עובר בלא תחמוד, אבל בהפציר בו מעצמו והבעלים הטו רצונם ונתנו מדעתם שיהי' עובר בל"ת נראה לחידוש קצת, עיי"ש שהעיר מירושלמי בכורים (פ"א ה"ח) דא"ר יוסי שאין מביאין בניהם מעבר הירדן דכתיב אשר נתת לי לא שנטלתי מעצמי עיי"ש, וכן העיר ממס' חולין (קל"ג) אמר אב"י ונתן, ולא שיטלם מעצמו עיי"ש שמפלפל באריכות בטוטר"ד ודפח"ח וקשה להעתיק הכל, וכימי עלומי כתבתי שם על הגליון של שו"ת חזון נחום הנ"ל, דלפי"ד החכמת מנוח הנ"ל, י"ל אולי, דזה כוונת השו"ע חו"מ דהביא המחבר ז"ל, משום דהרבה עליו רעים והפציר בו וכו' בודאי יש בו ענין כסיפותא, אפילו אם הסכים אח"כ, וכמו שחילק המחבר ז"ל, דזה הוא כמו אנסו וכו' ודו"ק, ע"כ לשוני שם, השי"ת ישמרנו שנוכל לעמוד בנסיון, לקיים תוה"ק כל המ"ע והל"ת כיאות אכיר"א.

לאחר זמן ואמר לי, ששלח להרבה רבנים, ואף אחד לא שלח לו חזרה, אדרבה הי' אלו שטענו, שמגיע להם יותר, רק אחד הי', השאצער רבי ז"ל, ששלחו לו חזרה, וכתב עליו כהנ"ל עכ"ל.¹

[1234567]

[אוצר החכמה]

כח. אמנ"ה מצאתי דבר נפלא, בספר החנוך מצוה תקי"ד לא יהי' לכהנים הלויים כל שבט נחלה חלק ונחלה חלק בכיזה, במה ששללו ישראל בהכנסם בארץ, ובמה שישללו מאויביהם אחרי כן וע"ז נאמר לא יהי' וכו' וכו', משרשי המצוה, לפי שהם משרתי השם, לא נאה להם להשתמש בכלים החטופים מיד בני אדם, לא יבא בית השם רק דבר הבא דרך שלום ויושר ואמונה, ולא שידאגו עליו לב איש ואשה עכל"ק של החינוך ז"ל, ודברי החינוך ז"ל הוא מרגליות טובה והדרכה, למי שמתבונן בעבודת השם, לשונו הזהב, לפי שהם משרתי השם לא נאה וכו', ואמרתי לנפשי ק"ו שיכולים ללמוד מזה לנו, הלא התוה"ק מדבר מהמלחמות, מהמלחמה של מצוה כשנכנסו לא"י, והכל הי' עפ"י צווי השי"ת ורצון ה', אעפ"כ לא רצה הקב"ה, שמשרתי השם יהנו מזה, אע"פ שלכל בני"ה הותר להם השתמשות בכיזה הנ"ל, וכש"כ איפה שהכסף נגזל או ספק גזל וביותר שזה חה"ש נורא, עוברים על דינא דמלכותא וכו' וכו', שאפילו סתם יהודים מוזהרים עליו, כש"כ אנשים שיש להם איצטלא של משרתי השם וכו', ביותר מצוה להזהר בזה, שלא יגרמו חה"ש וכו', והעונש של חה"ש נורא ה' ירחם, השי"ת ישמרנו מזה, ונוכל לעמוד בנסיון כזה אכיר"א.

עפי"ד הנ"ל של החינוך ז"ל מובנים ביותר דרכו של כ"ק מוח"ז ז"ל שלא רצה להנות מכספי הגרמנים ימ"ש, וכן מה שאמר כ"ק מוח"ז ז"ל, לענין לעסוק במסחרים הנ"ל וכו', שזה מזיק לגוף ונפש רח"ל כהנ"ל, ועיין בסה"ק אגרא דפקרא (אור"ק קכ"ו) חל"ק אמר כבוד אדמו"ר הרב הק' מוהרמ"מ על מה שהוא מן תימא, שאנחנו רואים כמה פעמים, הילדים בקטנותם, הולכים לבית רבם ומתמידים בלמוד תורתם, ומתפללים בכונה, ועונים איש"ר ואמן, ומיישרים אורחתם, ואח"כ כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במדות גרועות ומבטלים התורה והתפלה, וכיוצא, ומאין יתהווה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם, והוא הבל פה שאין בו חטא, הי' מהראוי שתעמוד למשען להם, ויוסיפו אומץ בנפשותם, כי מצוה גוררת מצוה, ואמר הוא ז"ל, שהוא על שאבותיהם האכילו אותם ממון גזל שסיגלו ע"י מו"מ שאינו באמונה, ונתפטמו באיסורים, ושכ להם לבשר מבשרם, ועי"ז נולדים תאות ומדות גרועות, והביא ראי' מזפק העוף, על שנהנה מן הגזל לא נקרב ע"ג המזבח כי לא לרצון יהי', והגם שהעוף לא נצטוה, הנה השי"ת שונא החמס עכדה"ק זי"ע, ועי"ש באריכות בזה מש"כ בזה דבה"ק זי"ע (והובא ג"כ דבה"ק הנ"ל בספר אה"ח רוח חיים על מסורות ח"ב לאא"ז הגאון ז"ל, לכרי"מ, אור"ק כ"ד עיי"ש מה שפירוש עפיד"ק הנ"ל ז"ל).

ועי' בסה"ק נוע"א פ' תשא, חל"ק דהצורה של המטבע הוא מכבה אור נשמת האדם, כאשר יבין מדעתו, אם נותן דעתו על המטבע, נכבה אור השכל ממנו עכל"ק עיי"ש, ואא"ז הגאון מוהר"ד שפרבר ז"ל בספרו מכתם לדוד עה"ת ח"ב בפ' עקב כתב עה"פ לא תחמוד כסף וזהב וכו' פן תוקש בו, וז"ל מזה יוצא לנו מוסר השכל דמטבע וכיו"ב הבא לאדם ממקום בלתי טהור גורם ח"ו השחתה לתכונת הנפש רח"ל עיי"ש.

[לנ] רגיל היה כ"ק מוח"ז ז"ל לומר שכפי מה שהאדם שולט על עצמו כן הוא מדת שליטתו על זולתו עכל"ק, והוא דבר עמוק, ואמר לי הסבר על זה ואכמ"ל, הובא ג"כ בספר ירבה תורה לחתנו דורי הגה"צ מוואדיסלאוו ז"ל פ' לך לך אות מ"ד בד"ה ואני הנה וכו' וע"ש מה שכתב בזה.^{כט}

[לנ] ראיתי על קונטרס שרשם כ"ק מוח"ז ז"ל את החרו"ת שלו בכתי"ק, שכתב ^{אוצר החכמה} בזה"ל, אב"ל ר"ת א"ך ב"ן ל'יסטיג עכל"ק.^ל

וכן מה שאמר כ"ק מוח"ז ז"ל מענין תקיעת כף וכו' כהנ"ל, הדבר מבואר ביו"ד סי' רל"ט (ס"ק ב') חז"ל המחבר, תקיעת כף דיגה כדין שאר שבועות וכו', וברמ"א שם בסוגריים, חל"ק, טור והתוס' בשם ר"ת מחמירים בת"כ יותר מבשבועות עכל"ק, ועיין בסה"ק החרדים ז"ל ע"פ באר יהודא לאא"ז הגאון ז"ל (דף ס"ד) מה שמביא שם לענין לפני עור וכו', בענין ת"כ עיי"ש באריכות בזה ויונעם לך.

אחרי כתיב דברי האגרא דפרקא הנ"ל, הראוני, שבספרו מגיד תעלומה עמ"ס ברכות דף (ל"ב). הביא ג"כ דברי רבנו הקדוש מוהרמ"מ זי"ע, רק עוד הוסיף בלשונו הק' חז"ל ממון של איסור הבא לידיהם, בגזל, וחמס וריבית, וכח הפועל בנפעל, וכאשר בנים נתפטמו מזה וכו' כהנ"ל באדר"פ הנ"ל, והוסיף עוד בלשון קדשו, חל"ק והנני מעיד כי ראיתי בעיני צדיקים גדולים אשר יראתי לגשת אליהם, וכאשר באו לידי נסיון והשתדלו להשיג ממון ובפרט בתביעה כפה נתרוקנו מכל וכל, ואבדו מעלתם וכו' והוסיף עוד בלשון קדשו, והנה ידעתי מרבותינו נ"ע שכאשר הגיע לידם ממון, שהבינו שבעליהם הסגילו בו, כח הפועל לרע, לא הי' נהנים מהממון ההוא, והשליכו מידם אותו הממון באין רואה, עיי"ש באריכות לשון קדשו ז"ל, ובזה תבין דרכו של כ"ק מוח"ז ז"ל, שהטשעק שקיבל כתב עליו על הצד השני שאינו רוצה להנות מכסף כזה, ושלחו חזרה כהנ"ל.

ובענין גזל עכו"ם עיין בספר צוואה מחיים, להגר"ח פאלאגי זצ"ל, (או"ק ו') חל"ק, ויותר יזהר מגזל הגוי, כי השר שלו למעלה מקטרג על האדם עיי"ש, וע' בבאר הגולה חו"מ סי' שמ"ח שמזהיר מאוד לענין הטעת גוי עיי"ש, וכן עיין ספר בחסידים סי' תתרע"ג בזה עיי"ש, השי"ת יעזרנו וישמרנו אכי"ר. כט. אמנ"ה, דברים אלו יובנו עפ"י מה דאיתא בתקו"ז (תי' ס"ט) אתפשטותא דמשה בכל דור ודור בכל צדיק וחכם שמתעסק באורייתא, כי חכמת אדם תאיר פניו, מעין קרן אור פני משה, וכפי איכות חכמתו, אימתו מוטלת על הבריות עכל"ק, ובזה י"ל מה שאמר כ"ק מוח"ז ז"ל ודו"ק.

ל. והי' פליאה בעיני להבין פתרון הדברים שכתב כן, (ידוע של"ע הי' לו צער גידול בנים רח"ל שנסתלקו בחייו רח"ל, ה' ישמור כל בני מזה) וכעת עלה בדעתי שנ"ל הסבר דבריו הק' ז"ל והוא עפ"י ד"ק של סה"ק ישמח ישראל בסוף הספר בהוספות בקונטרס מאורן של ישראל מהרה"ק מאלכסנדר זצ"ל זי"ע (שנדפס מחדש ע"י ידידי הרה"ח מוהרא"א פרלמן נ"י לעילוי נשמת יד"ג הרה"ח יו"ש מוהר"צ מאיר ז"ל גלב"ע י' אלול תשמ"ה לפ"ק, וקבלתי ממנו במתנה, תשוח"ח לו בערו), חל"ק במאורן של ישראל (דף מ"ז) על תהלים, שמעתי בשם כ"ק אדמו"ר זי"ע, שבימי אבלו על אביו אדמו"ר הזקן זי"ע שאל, למה היתה התורה, צריכה לצוות על עניני אבלות, לקרובים הרי זה דבר שבטבע, ואמר פה קדשו, שאבלות